

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МАҲАЛЛА ВА ОИЛАНИ ҚўЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ВАЗИРЛИГИ
“МАҲАЛЛА ВА ОИЛА” ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ

**“ОИЛАВИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИ МУСТАҲКАМЛАШНИНГ ДОЛЗАРБ
МАСАЛАЛАРИ ВА МУАММОЛАРИ”**
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНИ
МАТЕРИАЛЛАРИ ТўПЛАМИ
(19 март 2021 йил)

**“АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ И ПРОБЛЕМЫ УКРЕПЛЕНИЯ
СЕМЕЙНЫХ ЦЕННОСТЕЙ”**
СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
(19 марта 2021 года)

**“TOPICAL ISSUES AND PROBLEMS OF STRENGTHENING FAMILY
VALUES”**
COLLECTION OF MATERIALS OF THE REPUBLICAN SCIENTIFIC-
PRACTIC CONFERENCE
(March 19, 2021)

Тошкент - 2021

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МАҲАЛЛА ВА ОИЛАНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ВАЗИРЛИГИ
“МАҲАЛЛА ВА ОИЛА” ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ

**“ОИЛАВИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИ МУСТАҲКАМЛАШНИНГ ДОЛЗАРБ
МАСАЛАЛАРИ ВА МУАММОЛАРИ”**
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНИ
МАТЕРИАЛЛАРИ ТЎПЛАМИ
(19 март 2021 йил)

**“АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ И ПРОБЛЕМЫ УКРЕПЛЕНИЯ
СЕМЕЙНЫХ ЦЕННОСТЕЙ”**
СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
(19 марта 2021 года)

**“TOPICAL ISSUES AND PROBLEMS OF STRENGTHENING FAMILY
VALUES”**
COLLECTION OF MATERIALS OF THE REPUBLICAN SCIENTIFIC-
PRACTIC CONFERENCE
(March 19, 2021)

Тошкент - 2021

УЎК: 159.9:364.62-055.2

КБК: 88.53

67.408

T 95

“Оилавий кадриятларни мустаҳкамлашнинг долзарб масалалар ва муаммолари” мавзусидаги республика илмий-амалий анжумани материаллари тўплами / “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти. – Тошкент: .....нашриёти, 2021. – 363 б.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 10 июндаги “Ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ҳузуридаги “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти фаолиятини ташкил этиш тўғрисида”ги 367-қарори асосида мамлакатимизда “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти ташкил қилинди. Мазкур қарорда маҳалла ва оила институтларини мустаҳкамлаш соҳасидаги устувор йўналишларни шакллантиришда иштирок этиш, маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш соҳасидаги долзарб муаммоларга бағишланган илмий, илмий-амалий конференциялар, семинарлар ташкил этиш вазифалари белгилаб берилди.

Шунга кўра, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 78-Ф-сонли фармойиш асосида Республика миқёсида ўтказиладиган илмий ва илмий-техник тадбирлар режасига биноан “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институтида 2021 йил 19 март куни “Оилавий кадриятларни мустаҳкамлашнинг долзарб масалалари ва муаммолари” мавзусида республика илмий-амалий анжумани ўтказилди. Мазкур тўплам конференцияда қилинган маърузалар материалларини ўзида жамлайди.

Масъул муҳаррир:

Эгамбердиева Н. – педагогика фанлари доктори, профессор

Тузувчи ва тартиб берувчи: Г.У.Тўйчиева

Таҳрир ҳайати: О.Мусурмонова, М.Қуронов, О.Жамолдинова, Ҳ.Абдраманов, Г.У.Тўйчиева, Ҳ.Д.Норқулов, Р.Н.Исмайлова, Ф.Бабашев, Ш.Р.Рашидова, Б.Мавлонов.

Мазкур тўплам материалларидан фойдаланилганда муаллифлик ҳуқуқини эътиборга олган ҳолда конференция тўпламига ҳавола берилиши шарт.

Тўпламга киритилган маърузалар материаллари мазмуни муаллифларнинг шахсий илмий-назарий ёндошуви ва қараши сифатида талқин қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ҳузуридаги “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти Илмий кенгашининг 2021 йил ... апрелдаги .....-сон мажлисида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия этилган.

ISBN 978-9943-6210-4-2

© “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти

G. DAVUROVA
JDPI o`qituvchisi
N. BARATOVA
JDPI talabasi

FARZANDINING MUVAFFAQIYATSIZLIKLARIDA DOIMO – ONA AYBDORMI?

Annotatsiya. Ushbu maqola o`z farzandlarining ayb ishlarida, muvoffaqiyatsizliklarida va qayg`ularida doimo ayblanuvchi onalar va ularning holatlarini psixoanalizi haqida so`z borgan.

**Kalit so`zlar:** ona, nevroz, qayg`u, muvaffaqiyatsizliklar, noto`g`ri tarbiya.

Г. ДАВУРОВА
Учитель ДжГПИ
Н. БАРАТОВА
Студент ДжГПИ

ВСЕГДА ЛИ МАТЬ ВИНОВАТА В НЕУДАЧАХ РЕБЕНКА?

Аннотация. Эта статья о матерях, которых постоянно обвиняют в преступлениях, неудачах и горе своих детей, а также о психоанализе их ситуации.

Ключевые слова: мать, невроз, горе, неудачи, неправильное воспитание.

G. DAVUROVA
JSPI teacher
N. BARATOVA
JSPI student

ARE THE MOTHER ALWAYS GUILTY OF A CHILD'S FAILURE?

Annotation: This article is about mothers who are constantly blamed for their children's crimes, failures and sorrows, and a psychoanalysis of their situation.

Keywords: mother, neurosis, grief, failures, improper upbringing.

Ona - ba'zi vaqtlarda ideal ayblanuvchi vazifasini bajaradi: u, keng tarqalgan e'tiqodga ko'ra, bizning nevrozlarimiz, muvaffaqiyatsizliklarimiz, qayg'ularimiz uchun javob beradi ... Nega biz undan g'azablanamiz? Biz adolatsizimizmi? Sizni onaning roliga ehtiyotkorlik bilan qarashga taklif qilamiz.

Doimo Onalarni ayblashadi, xuddiki ular qasddan noto'g'ri ish qilgandek.

Psixoanaliz nuqtai nazaridan, hayotning boshlanishi onaning biz haqimizda birinchi g'amxo'rliqi, birinchi tanadagi aloqa, fikr almashish - bu bizning shaxsiyatimizga asos bo'lib xizmat qiladi. Bu "takrorlash" ning asosiy printsipti tufayli tariximizda o'chmas iz qoldiradi: boshqa barcha munosabatlarimiz onamiz bilan bo'lgan munosabatlarimizdan kelib chiqadi.

Bugungi kunda ham, "yangi avlod otalari" ning sa'y-harakatlariga qaramay, ular yanada yumshoqroq va bolani parvarish qilishga tayyordirlar, shunga qaramasdan yangi tug'ilgan chaqaloqqa eng ko'p vaqt sarflaydigan bu - onadir. Ona va bola o'zaro munosabatlarga ega, bu to'qqiz oy davomida ularni bir-biriga bog'lab turgan jismoniy bog'lanishning kengayishidir.

Garchi uning o'rnini bosuvchi oilada onalik rolini o'tagan shaxslar bo'lgan bo'lsa-da, (ko'pchilik onalar juda erta yosh bolasini tashlab ishlashga chiqib ketganlarida) buvi ko'pincha bu rolni o'ynaydi. U bolaga iliqlik baxsh etadi va unga

dunyo haqida ma'lumot berishga yordam beradi, u bolaga qaraydi, uxlashga yotqizdiradi va uyg'otadi. Aytaylik, bolada biron muammo yuzaga kelsa yoki yomon ish qilgan bo'lsa, bu holatda biz kimni ayblaymiz, buvisinimi yoki onasinimi?"

Ona bor ekan va uni ayblash uchun har doim ham sabablar topiladi. U noto'g'ri tarbiyaladi, bolaga noto'g'ri o'rgatdi, yengil kiyintirgan, issiq kiyintirgan, bolaga kech aylanib ketishiga imkon bergan, sayr qilishni qat'iy cheklagan, bolani uyda otasi bilan 20 daqiqa yolg'iz qoldirgan, bolani uyda yolg'iz qoldirgan, it boqishga ruxsat bergan, it boqishdan bosh tortgan, bolasi bilan ko'chaga chiqqan, bolani sayrga olib bormaslikka qaror qilgan, bolasini uyiga eng yaqin maktabga yuborgan, bolasini uydan uch kilometr uzoqlikdagi maktabga yuborgan, uy vazifalarini nazorat qilmagan, uy vazifalarini bajarishda yordam bergan, ota-onalar yig'ilishiga kelmagan, ota-onalar yig'ilishida juda faol edi. Bu ro'yxatni yana ancha vaqt davom ettirish mumkin.

Ammo "bolani uyda otasi bilan 20 daqiqaga qoldirgan" ayblovni batafsilroq muhokama qilishga loyiqdir. Biz bir yoki ikki martadan ko'proq "Chaqaloqni bu afsonaviy onalik instinktiga ega bo'lmagan va shunga ko'ra, ehtimol bolaga dosh berolmaydigan otaga ishonib topshirish mumkinmi?" degan savollarni eshitganmiz. Ya'ni, unga teng ravishda ikki kattalar g'amxo'rlik qilishi kerak bo'lgan chaqaloq emas, balki ayol uchun u javobgar bo'lishi kerak bo'lgan ikki kishi bordek. U bir vaqtning o'zida bolani dunyodan va dunyoni boladan himoya qilishi kerak va bu nevroitik qirollikda u bilan mutlaqo mas'uliyatni baham ko'radigan hech kim yo'q, chunki bolaning otasi ham tashqi olamning bir qismidir.

Xo'sh, muammo nimada?

"Albatta, biz o'zimizni qanchalik yaxshi bilsak, hissiyotlarimizni jilovlay olsak, shunchalik bolaning rivojlanishi muvaffaqiyatli bo'ladi". Hissiyotlarimizdan xabardor bo'lsak ham, har doim ham ularga dosh berolmaymiz. Masalan, go'dakning yig'lashi, go'dakka xavf tug'dirmasligini bilsa ham, ba'zi onalarda chidab bo'lmas tashvish tug'dirishi mumkin. Onaning har qanday xatti-harakatlari xato bo'lib chiqishini oldindan aytib berish har doim ham mumkin emas.

"Onani qanday bo'lsa shundayligicha qabul qilmay, uni ayblash, xuddiki stolni to'rtburchaklikda ayblashga o'xshaydi". Bundan tashqari, ona har doim ham qaysi biri harakati xato bo'lishini taxmin qila olmaydi.

"Xuddi shu harakatlar ba'zi bolalar uchun halokatli va shikast yetkazuvchi bo'ladi, lekin boshqasi uchun emas. Psixologlar falon harakat bola uchun bunday falon oqibatlarga olib kelishini aytganda, aslida ular "ko'pincha" degan ma'noni anglatadi.

Qanday qilib bu jiddiy ayblovdan qochish mumkin? Avvalo, siz muvozanatni tiklashingiz kerak. "Ona bolaga nafaqat qayg'u va qo'rquvni, balki energiya, zarba berish qobiliyatini, qiyinchiliklarga qarshi turish qobiliyatini ham beradi". Unga yuragimizdan joy berishga, onani o'z hikoyasi doirasida ko'rishga harakat qilaylik. Uning oilasi qanday edi? Uni kim o'rab oldi, unga qanday munosabatda bo'lishdi, oilada qanday shikastlanishlar avloddan avlodga o'tdi?

Doimo barcha mumkin bo'lgan gunohlarda onani ayblash, ko'pincha o'zi uning hayoti bilan hech narsa qilmaslik uchun shunchaki "uzr" yoki "sabab" dir.

"Agar biz o'zimizga mas'uliyatni o'z zimmamizga olsak, unda onaning harakatlarida aybni emas, balki biz bilan sodir bo'layotgan narsaning sababini izlashimiz kerak. Ushbu tajriba bugungi kunda bizga qanday ta'sir qiladi? Siz allaqachon bu bilan hayotingizni yaxshilash uchun ishlashingiz mumkin".

Ona har doim eng qulay ayblanuvchilardir. Ehtimol, shu tariqa biz o'zimizga oldindan qilgan ayb ishlarimizni uzrini so'raymiz: agar biror narsa bo'lsa, demak, men yomon odam emasman, lekin onam meni yomon tarbiyalagan. Va shu bilan bir qatorda biz o'zimizni o'z farzandlarimiz yaxshi inson bo'lib o'sishi va ularga yomon narsa bo'lmaydi, deb ishontiramiz, chunki biz o'zimiz hamma narsani to'g'ri qilayapmiz deb o'ylaymiz. Ammo bu biz o'ylagandek bo'larmikan. Chunki onaning ham onasi bo'lgan, uning ham o'z onasi, xuddi hayot zanjiridek.

Dunyo adolatsiz, yaxshi odamlar bilan yomon narsalar yuz beradi, go'daklar azob chekishadi va o'lishadi, qotillar va zo'rlovchilar yetuk keksalikka qadar yashashadi va uyqusida og'riqsiz o'lishadi. Biz ulkan adolatsizlik qatlamiga ta'sir qila olmaymiz, lekin o'zimizni tiyib, unga onalarga nisbatan nafratni qo'shmay yashashimiz mumkin,

Bu ishning yana bir samarasi bor: onani doimiy ravishda tanqid qilishni to'xtatish va o'zimizni tarbiyaning qurboni emas, balki mas'uliyatli kattalar deb bilishimiz bilan, biz o'zimizni bolalarcha aybdor qidirishdan xalos etamiz.

Ammo farzandlarini "noto'g'ri" o'stirganlaridan pushaymon bo'lgan onalar haqida nima deyish mumkin? Axir, hech narsani tuzatish mumkin emas ...

"Bo'lgan ish allaqachon sodir bo'lgan. Odamlar adashadi. Siz shunchaki xato qilish huquqingizni tan olishingiz kerak, yana boshqa bir xatoga yo'l qo'ymang: o'zingizni boshqalar bilan taqqoslamang, ular "yaxshi tarbiyaladilar" tarbiyalashga muvaffaq bo'lishdi, ammo men bunday qilmadim. Faqatgina boshqalarda boshqacha holatlar bo'lganligi sababli bo'lganini tushuning. Bundan tashqari, tarbiyaning "muvaffaqiyati" har doim ham aniq emas va biz uning natijalarini 20-30-40 yil ichida qanday bo'lishini bilmaymiz".

Foydalangan adabiyotlar:

1. Davurova, G. (2020). Семейные проблемы и их решение. Архив Научных Публикаций JSPI.
2. Davurova, G. (2020). Komil inson masalasining psixologiyada tadqiq etilishi. Архив Научных Публикаций JSPI.
3. Rasulova, D. (2020). Yosh ota-onalarning pedagogik-psixologik bilimlarini oshirishning ahamiyati. Архив Научных Публикаций JSPI.
4. Tut.by internet sayti

С.С. КАРИМОВ

Жиззах давлат педагогика институти ижтимоий-гуманитар
фанларда масофавий таълим кафедраси катта ўқитувчиси

**ЁШЛАРДА ҲАЁТИЙ МАҚСАДЛАР ШАКЛЛАНИШИДА
ҚАДРИЯТЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ**